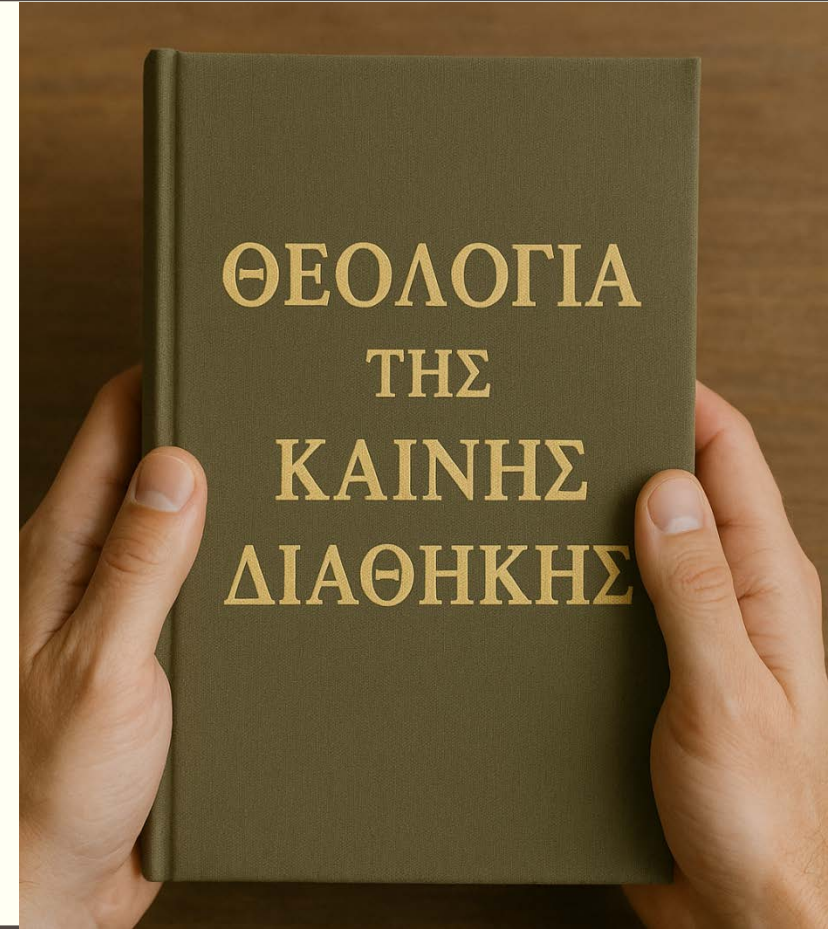

ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Θέμα 1^ο
Εισαγωγή στα θέματα του μαθήματος

Διάγραμμα παρουσίασης

1. Το κήρυγμα του Ιησού
2. Το κήρυγμα του αρχικού Χριστιανισμού
3. Η θεολογία του Αποστόλου Παύλου
4. Η θεολογία των συνοπτικών Ευαγγελίων
5. Η θεολογία του Ευαγγελίου και των Επιστολών του Ιωάννη
6. Η αποστολική διδασκαλία της Εκκλησίας

1. Έργο και μέθοδος της Καινοδιαθηκικής θεολογίας

Η Καινοδιαθηκική θεολογία έχει ως καθήκον να παρουσιάσει τις θεολογικές σκέψεις των συγγραμμάτων της Καινής Διαθήκης με τρόπο συστηματικό, διερευνώντας προσεκτικά κάθε επί μέρους κείμενο, προκειμένου να διαπιστωθεί με ποιον τρόπο η κήρυξη του Εσταυρωμένου και Αναστημένου Χριστού αναπτύχθηκε στο εκκλησιοκεντρικό κήρυγμα, όπως αυτό αποτυπώνεται στην Καινή Διαθήκη.

2. Το Ευαγγέλιο ως κήρυγμα ιδρυτικό της Εκκλησίας

Στο Ευαγγέλιο κηρύσσεται ο Ιησούς Χριστός ως ο Εσταυρωμένος και Αναστημένος, ο ταπεινωμένος (κενωθείς) και υψωμένος Κύριος, ο οποίος πέθανε για τις αμαρτίες μας, αναστήθηκε από τον Θεό και αποδείχθηκε (μαρτυρήθηκε) ως ο Κύριος. Το γεγονός του Χριστού αναγγέλλεται ως η εσχατολογική σωτηριολογική πράξη του Θεού, μέσα στην οποία εκπληρώνονται οι υποσχέσεις της Γραφής.

1. Το κήρυγμα του Ιησού

3. Το πρόβλημα του ιστορικού Ιησού

Τα Ευαγγέλια δεν περιέχουν αφηγήσεις για την πορεία της ζωής του Ιησού, αλλά μαρτυρούν –σε συμφωνία με το πρωτοχριστιανικό κήρυγμα– τον Ιησού ως τον Χριστό, στον οποίο η κοινότητα ομολογεί την πίστη της. Εφόσον το χριστιανικό κήρυγμα αναφέρεται στην αρχή του Ευαγγελίου, η Καινοδιαθηκική θεολογία έχει το καθήκον να αναδείξει τον άρρηκτο δεσμό του κηρύγματος με την ιστορία του Ιησού, η οποία το προϋποθέτει.

4. Ο Ιωάννης ο Βαπτιστής και η αρχή της δράσης του Ιησού

Ο Ιωάννης ο Βαπτιστής αναγγέλλει την επικείμενη έλευση της οργής του Θεού, καλεί σε μετάνοια και τελεί, σε όσους ομολογούν τις αμαρτίες τους, την προφητική συμβολική πράξη του βαπτίσματος για τη συγχώρηση των αμαρτιών. Ο Ιησούς βαπτίζεται από τον Ιωάννη και έτσι, από την αρχή της δημόσιας δράσης του, ταυτίζεται με την κοινότητα των αμαρτωλών. Η χριστιανική κοινότητα βλέπει στον Ιωάννη τον επανεμφανιζόμενο Ηλία και τον αναγνωρίζει ως μάρτυρα του Χριστού.

5. Η Βασιλεία του Θεού

Ο Ιησούς κηρύττει την επικείμενη έλευση της Βασιλείας του Θεού, της οποίας ο ερχομός αποτελεί ένα θάυμα ανεξάρτητο από κάθε ανθρώπινη ενέργεια. Τα σημεία της Βασιλείας καθίστανται ήδη ορατά μέσα στη δράση του Ιησού. Γι' αυτό και λέγεται: υπό το φως του ερχόμενου μέλλοντος πρέπει να κατανοηθεί το παρόν, να υπάρξει μετάνοια και να ακολουθηθεί το κάλεσμα του Θεού· διότι διαφορετικά το μέλλον —η είσοδος στη Βασιλεία του Θεού— δεν μπορεί να επιτευχθεί.

6. Το θέλημα του Θεού

Ο Ιησούς δεν ανέπτυξε κάποιο ηθικό πρόγραμμα, αλλά κάθε φορά, με αφορμή συγκεκριμένες περιστάσεις, διακήρυσσε τι είναι, εδώ και τώρα, αναγνωρίσιμο και επιτελεστό ως θέλημα του Θεού.

Η επικείμενη έλευση της Βασιλείας του Θεού καθορίζει την πράξη στο παρόν, έτσι ώστε εσχατολογία και ηθική να συνδέονται άρρηκτα μεταξύ τους. Αυτό που απαιτείται είναι: να μετανοήσει κανείς τώρα, να τηρήσει τις εντολές του Θεού, να γίνει ελεύθερος για την αγάπη προς τον πλησίον μέσα από την αγάπη προς τον Θεό και να εμπιστευθεί το έλεος του Θεού.

7. Το έλεος του Θεού

Ο Ιησούς αποκαλεί τον Θεό Πατέρα και μαρτυρεί την εγγύτητα του ελεήμονος Θεού, ο οποίος δέχεται τους αματωλούς, τους καθιστά ελεύθερα παιδιά Του, τα οποία Τον επικαλούνται με εμπιστοσύνη, και τους χαρίζει τη νέα ζωή που καλούνται να ζήσουν μέσα από την πίστη σε Αυτόν.

8. Ο λαός του Θεού

Η δράση του Ιησού δεν περιορίζεται στον κύκλο των ευσεβών, αλλά απευθύνεται σε όλους τους ανθρώπους του Ισραήλ. Από την έλευση της Βασιλείας του Θεού επηρεάζονται και οι εθνικοί, καθώς καλούνται να συμμετάσχουν στη μέλλουσα σωτηρία. Ο Ιησούς δεν ίδρυσε την Εκκλησία ως θεσμικό όργανο, αλλά κάλεσε ανθρώπους να τον ακολουθήσουν και κήρυξε τη Βασιλεία του Θεού στον λαό του Θεού.

9. Ο Μεσσίας και ο Υιός του Ανθρώπου

Ο Ιησούς δεν οικειοποιήθηκε κανέναν από τους μεσσιανικούς τίτλους εξουσίας του Ιουδαϊσμού, αλλά μίλησε και ενήργησε με μια απaráμιλλη εξουσία.

Η χριστιανική κοινότητα ομολογεί πίστη στον Εσταυρωμένο και Αναστημένο Χριστό, ο οποίος θα έρθει ως ο Υιός του Ανθρώπου. Με αυτό εκφράζει ότι έχει κατανοήσει πως ο Θεός ενήργησε μια φορά και για πάντα εν Χριστώ Ιησού, και ότι η στάση απέναντί Του είναι η αποφασιστική επιλογή για αιώνια ζωή ή αιώνια απώλεια.

2. Το κήρυγμα του αρχικού Χριστιανισμού

10. Η Ανάσταση του Ιησού Χριστού

Το πρωτοχριστιανικό κήρυγμα μαρτυρεί ομόφωνα ότι ο Θεός ανέστησε τον Εσταυρωμένο Χριστό από τους νεκρούς και τον ύψωσε στη δόξα. Το πασχαλινό μήνυμα, το οποίο μεταδόθηκε από τους μάρτυρες του Αναστημένου, είναι παλαιότερο από τις διάφορες αφηγήσεις της Ανάστασης, μέσα στις οποίες εκφράστηκε η βεβαιότητα ότι ο Θεός, με την ανάσταση του Χριστού, πραγματοποίησε τις υποσχέσεις της σωτηρίας Του.

11. Η Χριστολογία

Μέσα στην ομολογία και το κήρυγμα, η πρώτη χριστιανική κοινότητα διακηρύσσει την παγκόσμια σημασία του γεγονότος του Χριστού: Ο Ιησούς είναι ο Μεσσίας, ο Υιός του Δαβίδ, ο Υιός του Ανθρώπου, ο Υιός του Θεού, ο Κύριος, ο Σωτήρας, στον οποίο και μόνο υπάρχει σωτηρία. Ο προϋπάρχων Υιός του Θεού έγινε με θαυμαστό τρόπο άνθρωπος, επιτέλεσε το έργο της λύτρωσης και ανυψώθηκε στη δόξα.

12. Η Εσχατολογία

Η πρώτη χριστιανική κοινότητα είναι πεπεισμένη ότι ο Κύριος είναι κοντά και ότι η έλευσή του επίκειται σύντομα. Καθώς όμως η συντέλεια αργοπορούσε, επιχειρήθηκε να ερμηνευθεί η Παρουσία ως η ολοκλήρωση μιας ακόμη εκκρεμούς ακολουθίας αποκαλυπτικών γεγονότων.

Ωστόσο, αποφασιστικής σημασίας για την πίστη και την ελπίδα της κοινότητας παρέμεινε η βεβαιότητα ότι ο Χριστός είναι ήδη τώρα ο Κύριος και ότι, με τη δωρεά του Πνεύματος, έχει ήδη δοθεί η εγγύηση της μελλοντικής ολοκλήρωσης.

13. Η Εκκλησία

Η πρώτη χριστιανική κοινότητα κατανοεί τον εαυτό της ως το Ισραήλ του Θεού, τον άγιο λαό του Θεού των εσχάτων καιρών, στον οποίο αφορούν οι υποσχέσεις της Γραφής και στον οποίο έχει γνωστοποιηθεί το θέλημα του Θεού. Η λατρεία και η ζωή της κοινότητας διαπνέονται από τη βεβαιότητα ότι ο Θεός την έχει εκλέξει και της έχει χαρίσει το Πνεύμα Του.

14. Το Βάπτισμα και η Θεία Ευχαριστία

Στο βάπτισμα και στη Θεία Ευχαριστία η κοινότητα βιώνει τη σύνδεσή της με τον υψωμένο Κύριο. Όσοι βαπτίζονται στο όνομα του Κυρίου λαμβάνουν το Πνεύμα ως το παρόν ενεργό έργο του Θεού και συνδέονται με τον θάνατο και την ανάσταση του Ιησού Χριστού. Στον εορτασμό του Δείπνου του Κυρίου, η κοινότητα είναι βέβαιη για την ισχύ της διαθήκης που θεμελιώθηκε με τον θάνατο του Χριστού· μεταλαμβάνει, κάτω από τα στοιχεία του άρτου και του οίνου, τον εξιλαστήριο θάνατο του Χριστού και προσβλέπει, ως λαός Του, στην ημέρα κατά την οποία θα ενωθεί με τον Κύριό της και θα εορτάσει μαζί Του το μεσσιανικό δείπνο της χαράς.

15. Οι απαρχές της ιεραποστολής

Μετά από έναν αρχικό δισταγμό της πρώτης εκκλησίας, το χριστιανικό κήρυγμα μεταφέρθηκε από ελληνιστικούς κύκλους της χριστιανικής κοινότητας πέρα από τα όρια της Ιερουσαλήμ και της Ιουδαίας, έτσι ώστε σύντομα προσεγγίστηκαν και εθνικοί.

Στο πρωτοχριστιανικό ιεραποστολικό κήρυγμα, το οποίο μπορούσε να συνδεθεί με την προσηλυτιστική δραστηριότητα της ελληνιστικής συναγωγής, ανατέθηκε το έργο να εκφράσει το κήρυγμα στη γλώσσα και με τις αντιλήψεις του συγκρητιστικού κόσμου της ύστερης αρχαιότητας —χωρίς όμως να παραδοθεί στον συγκρητισμό.

3. Η θεολογία του Αποστόλου Παύλου

16. Ο Απόστολος των Εθνών

Ο Παύλος δεν ήρθε στην πίστη στον Χριστό από εσωτερική δυσανεκτικότητα απέναντι στον νόμο, αλλά γνωρίζει ότι μόνο μέσω της πράξης του Θεού οδηγήθηκε στην επίγνωση πως, εξαιτίας του Χριστού, όλα όσα μέχρι τότε θεωρούσε κέρδος πρέπει να τα θεωρεί ζημία.

Με τη μεταστροφή του καλείται ως Απόστολος των Εθνών να κηρύξει σε όλο τον κόσμο το ένα και μοναδικό Ευαγγέλιο και να αναπτύξει τις ωφέλιμες επιδράσεις του ερμηνεύοντας το πρωτοχριστιανικό κήρυγμα.

17. Η Χριστολογία

Ο Παύλος δεν παραδίδει μια διδασκαλία του Ιησού, αλλά ερμηνεύει το κήρυγμα περί του Εσταυρωμένου και Αναστημένου Χριστού μέσα στο πλαίσιο της θεολογίας του. Η παγκόσμια σημασία του σωτηριολογικού γεγονότος αναδεικνύεται μέσω της αντιπαραβολής του Αδάμ και του Χριστού, μέσα από την οποία τονίζεται η μοναδικότητα της εσχολογικής χάρης του Θεού. Με τον κηρυγμένο λόγο απευθύνεται σε όλο τον κόσμο η πρόσκληση στη συμφιλίωση με τον Θεό.

18. Η δικαιοσύνη του Θεού

Ο Παύλος ερμηνεύει το Ευαγγέλιο ως αποκάλυψη της δικαιοσύνης του Θεού. Αυτή αφορά όλον τον κόσμο –πρώτα τους Ιουδαίους και επίσης τους Έλληνες– και γίνεται δεκτή ως εσχατολογικό δώρο του Θεού μέσω της πίστης, καθώς ο άνθρωπος παραιτείται από την προσπάθεια να θεμελιώσει τη δική του δικαιοσύνη, αποδέχεται την κρίση του Θεού και αφήνει τον Χριστό μόνο να είναι η δικαιοσύνη του.

19. Ο άνθρωπος ως δημιουργήμα του Θεού

Ο Παύλος θεωρεί τον άνθρωπο ως δημιουργήμα του Θεού, το οποίο έχει επίγνωση της ευθύνης του, αλλά παρ' όλα αυτά αρνείται να προσφέρει στον Θεό ευχαριστία και υπακοή. Οι ανθρωπολογικοί όροι σώμα, ψυχή, πνεύμα, καρδιά, σάρκα δεν δηλώνουν επιμέρους μέρη του ανθρώπου, αλλά ολόκληρο τον άνθρωπο, ο οποίος, μέσα στις ποικίλες λειτουργίες της ζωής του, στέκεται πάντοτε ενώπιον του Θεού, είναι προορισμένος για κοινωνία με τους άλλους και καλείται στη συνείδησή του –αλλά δεν μπορεί να σταθεί ενώπιον της κρίσης του Θεού. Όταν αποδεχθεί τον Χριστό ως Κύριό του, τότε απελευθερώνεται για να ζήσει ως δημιουργήμα του Θεού και να αποδώσει τιμή στον Δημιουργό του.

20. Αμαρτία, Νόμος και Θάνατος

Ο Παύλος βλέπει την αδαμική ανθρωπότητα να βρίσκεται υπό την κυριαρχία της αμαρτίας, του νόμου και του θανάτου. Η αμαρτία, με τη βοήθεια του νόμου, δημιουργεί στον άνθρωπο την ψευδαίσθηση ότι μπορεί να κερδίσει τη ζωή, αλλά στην πραγματικότητα τον βυθίζει ακόμη περισσότερο στην απώλεια. Η χαμένη κατάσταση του ανθρώπου κάτω από την εξουσία της αμαρτίας, του νόμου και του θανάτου καθίσταται φανερή μόνο μέσω της πίστης, η οποία, στο πρόσωπο του Χριστού ως το τέλος του νόμου, λαμβάνει την ελευθερία από την αμαρτία.

21. Η νέα ζωή εν Χριστώ

Ο Παύλος περιγράφει τη νέα ζωή των πιστών ως μια ύπαρξη που καθορίζεται από το γεγονός του Χριστού, ως νέα δημιουργία υπό την κυριαρχία του υψωμένου Κυρίου. Ζώντας κατά το Πνεύμα, οι πιστοί εκπληρώνουν, μέσω της αγάπης, τον νόμο του Χριστού και γνωρίζουν πώς να αναγνωρίζουν και να πράττουν το θέλημα του Θεού με διάκριση και υπευθυνότητα.

22. Η Εκκλησία

Σε συμφωνία με την πρώτη χριστιανική κοινότητα, ο Παύλος κατανοεί την Εκκλησία ως τον λαό του Θεού, αποτελούμενο από Ιουδαίους και εθνικούς, στον οποίο ισχύουν οι υποσχέσεις που έδωσε ο Θεός στο Ισραήλ και τις οποίες, λόγω της πίστης του, δεν ακυρώνει.

Η κοινότητα είναι το σώμα του Χριστού, του οποίου τα μέλη είναι οι πιστοί. Για να οικοδομηθεί το σώμα του Χριστού, η ζωή και η λατρεία της κοινότητας πρέπει να διαμορφώνονται έτσι, ώστε να δίνεται χώρος τόσο στη δράση του Κυρίου προς τον λαό Του όσο και στην ενέργεια του Πνεύματος.

23. Βάπτισμα και Θεία Ευχαριστία

Ο Παύλος ανέπτυξε και διατύπωσε την κατανόησή του για το βάπτισμα και τη Θεία Ευχαριστία —τα οποία του είχαν ήδη μεταδοθεί από την πρώτη χριστιανική κοινότητα— μέσα από αντιπαράθεση με ενθουσιαστικές (μυστικιστικές/υπερπνευματικές) αντιλήψεις. Στο βάπτισμα πραγματοποιείται η ένταξη στο σώμα του Χριστού και προσοικειώνεται τη νέα ζωή εν Χριστώ, η οποία στη συνέχεια υιοθετείται και βιώνεται στον καθημερινό βίο των πιστών. Στη Θεία Ευχαριστία (Δείπνο του Κυρίου) λαμβάνει κανείς μετοχή στον εξιλαστήριο θάνατο του Ιησού Χριστού. Όλοι όσοι μετέχουν στη θεία αυτή τελετή είναι ενωμένοι μεταξύ τους ως μέλη του σώματος του Χριστού και φέρουν αμοιβαία ευθύνη ο ένας για τον άλλον.

24. Η Εσχατολογία

Ο Παύλος, όπως και η πρώτη χριστιανική κοινότητα, ανέμενε τη σύντομη Παρουσία του Χριστού. Μέσω του Πνεύματος έχει ήδη δοθεί στους πιστούς η προκαταβολή (εγγύηση) της μελλοντικής ολοκλήρωσης. Γι' αυτό, η ελπίδα τους δεν εξαρτάται ούτε από την ερώτηση σχετικά με τον χρόνο του εσχατολογικού γεγονότος, ούτε από την κατάρτιση ενός αποκαλυπτικού σχεδίου της ιστορίας, αλλά εδράζεται στη βεβαιότητα ότι κάποτε οι δικοί Του θα είναι ενωμένοι με τον Κύριό τους για πάντα.

4. Η θεολογία των συνοπτικών Ευαγγελίων

25. Η παράδοση των έργων και των λόγων του Ιησού

Μέσα από την προφορικά μεταδιδόμενη παράδοση για τον Ιησού, η κοινότητα εκφράζει ποιος είναι ο Ιησούς από τη Ναζαρέτ. Στην αφήγηση του Πάθους διηγείται πώς ο Ιησούς οδηγήθηκε στον σταυρό· στην αφήγηση των έργων του Ιησού παρουσιάζεται το έργο του Μεσσία ως η απαρχή του καιρού της σωτηρίας· και στην παράδοση του κηρύγματος του Ιησού, η κοινότητα μεταδίδει το εσχατολογικό του μήνυμα, ομολογώντας την εξουσία του Υιού του Ανθρώπου.

26. Το Κατά Μάρκον Ευαγγέλιο

Ο ευαγγελιστής Μάρκος επιδιώκει να αναπτύξει το χαρμόσυνο μήνυμα για τον Ιησού Χριστό. Συνδέει την παράδοση για τον Ιησού με το κήρυγμα και την ερμηνεύει υπό το φως αυτού του κηρύγματος. Μέσω του κεντρικού μοτίβου του «Μεσσιανικού Μυστικού» (Messias-geheimnis), η αφήγηση των επιφανειών του Χριστού που λαμβάνουν χώρα στη δράση του Ιησού συνδέεται με την αναγγελία του σταυρού και της ανάστασης. Έτσι, προκύπτει μια ιστορία του Πάθους με εκτενή εισαγωγή.

27. Το κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο

Ο ευαγγελιστής Ματθαίος παρουσιάζει τη λόγια διδασκαλία του Ιησού ως ερμηνεία του Νόμου και των Προφητών, η οποία βρίσκει την εκπλήρωσή της στη νέα δικαιοσύνη και στην εντολή της αγάπης. Η Εκκλησία ομολογεί τον Ιησού ως τον Μεσσία του Ισραήλ και ζει ως κληρονόμος των υποσχέσεων, σύμφωνα με τα λόγια του Κυρίου της, ενώπιον του οποίου ο λαός Του θα κληθεί να λογοδοτήσει κατά την Τελική Κρίση.

28. Το κατά Λουκάν Ευαγγέλιο

Ο ευαγγελιστής Λουκάς συγγράφει ένα ιστορικό έργο, επιδιώκοντας να περιγράψει την πορεία της εκπλήρωσης της σωτηριολογικής ιστορίας. Στην ιστορία του Ιησού, ως του κέντρου του χρόνου, πραγματοποιούνται οι υποσχέσεις του Θεού. Η Εκκλησία –της οποίας ο καιρός εκτείνεται από την Ανάληψη έως την Παρουσία– μαρτυρεί ότι η σωτηρία υπάρχει μόνο στο όνομα του Ιησού και μεταφέρει, με τη δύναμη του Πνεύματος, το μήνυμα του Χριστού σε όλο τον κόσμο.

5. Η θεολογία του Ευαγγελίου και των Επιστολών του Ιωάννη

29. Ο ιστορικός τόπος της ιωάννειας θεολογίας

Ο τέταρτος ευαγγελιστής δεν εξαρτάται λογοτεχνικά ούτε από τα συνοπτικά Ευαγγέλια ούτε από τις επιστολές του Παύλου. Ωστόσο, προϋποθέτει το πρωτοχριστιανικό μήνυμα για τον Χριστό και γνωρίζει την παράδοση των λόγων και των έργων του Ιησού. Στη θεολογία του ενσωματώνει το πασχαλινό κήρυγμα (Osterkerygma) στην αφήγηση της επίγειας πορείας του Ιησού Χριστού και, με την ομολογία στον σαρκωμένο Λόγο, μαρτυρεί τη δόξα του Υιού του Θεού. Στις τρεις Επιστολές του Ιωάννη η θεολογία του ευαγγελιστή συνεχίζεται και αναπτύσσεται περαιτέρω.

30. Η Χριστολογία

Στην ιωάννεια θεολογία, η χριστολογία της πρωτοχριστιανικής παράδοσης συνεχίζεται με αυτοτελή τρόπο: ο Ιησούς παρουσιάζεται ως ο Απεσταλμένος του Πατέρα, μέσω του οποίου μόνο ο Θεός αποκαλύπτεται και φανερώνει την αγάπη Του.

Οι χριστολογικοί τίτλοι εξουσίας χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για να διακηρυχθεί ότι ο Ιησούς είναι ο εξουσιοδοτημένος Υιός του Πατέρα, ο οποίος ως Υιός του Ανθρώπου υψώνεται και δοξάζεται, ολοκληρώνοντας το έργο Του επάνω στον σταυρό.

31. Ο κόσμος

Η ανθρωπότητα που παραμένει στην απιστία, απορρίπτει την αγάπη του Θεού και προτιμά το σκοτάδι από το φως, χαρακτηρίζεται στην ιωάννεια θεολογία ως κόσμος («ο κόσμος ούτος»).

Οι Ιουδαίοι εμφανίζονται ως τυπικοί εκπρόσωποί του, καθώς δεν αναγνωρίζουν τον Ιησού ως τον Χριστό, δεν κατανοούν ότι η Γραφή μαρτυρεί γι' Αυτόν, και γι' αυτό παραμένουν μέσα στο ψεύδος και στον θάνατο.

32. Η εσχατολογική κρίση

Στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο, η εσχατολογική κρίση δεν νοείται ως μελλοντικό αποκαλυπτικό γεγονός, αλλά ως ένα παρόν συμβάν. Με την αποδοχή του λόγου του Ιησού πραγματοποιείται η απελευθέρωση από τον θάνατο προς τη ζωή – μια ζωή που κατακτάται μέσω της γνώσης και της πίστης.

33. Το Πνεύμα της αληθείας

Μέσω του Πνεύματος της αληθείας, όπως έχει υποσχεθεί στις ιωάννεις αποχαιρετιστήριες ομιλίες, ο παρών Χριστός ενεργεί μέσα στην κοινότητά Του. Η αυθεντική Του μαρτυρία γεννά πίστη, αλλά ταυτόχρονα επιφέρει και κρίση επάνω στην απιστία. Ο Θεός λατρεύεται «εν Πνεύματι και αληθεία» από τους μαθητές του Ιησού, οι οποίοι μένουν πιστοί στον λόγο Του και υπηρετούν ο ένας τον άλλον μέσα στην αγάπη.

34. Οι ιωάννειες επιστολές και η σχέση τους με το κατά Ιωάννην

Οι ιωάννειες επιστολές υπερασπίζονται την ομολογία πίστης στον Χριστό απέναντι σε μια δοκητική χριστολογία και τονίζουν έντονα την προτροπή προς την αδελφική αγάπη. Σε αντίθεση με το τέταρτο Ευαγγέλιο, αναφέρονται περισσότερο στη γενική χριστιανική διδασκαλία, θεμελιώνοντας το μήνυμά τους με επίκληση στην παράδοση και διατυπώνοντάς το σε στενότερη σύνδεση με καθιερωμένη εκκλησιαστική γλώσσα.

6. Η αποστολική διδασκαλία της Εκκλησίας

35. Η αποστολική παρακαταθήκη

Μέσα στη μεταβαλλόμενη συγκυρία προς το τέλος του 1^{ου} αιώνα, οι χριστιανικές κοινότητες προσπάθησαν να προσδιορίσουν τη θέση τους, χαρακτηρίζοντας την απαρχή της Εκκλησίας ως την εποχή των Αποστόλων, των οποίων η παρακαταθήκη έχει εμπιστευθεί στην Εκκλησία. Η αποστολική παράδοση γεφυρώνει τη χρονική απόσταση που αρχίζει πλέον να γίνεται συνειδητή· συνδέει το παρελθόν με το παρόν και, μέσα από διατυπώσεις με δογματικό χαρακτήρα, εκφράζει την έγκυρη καθοδήγηση για τη ζωή της Εκκλησίας.

36. Η Χριστολογία

Στη διδασκαλία της Εκκλησίας χρησιμοποιούνταν κυρίως διατυπώσεις με τυπικό/διατυπωμένο χαρακτήρα ως δηλώσεις για το περιεχόμενο της χριστιανικής πίστης. Αυθεντικές και ιδιαίτερες ερμηνείες της χριστολογικής ομολογίας όμως διατυπώθηκαν: α) στην προς Κολοσσαείς επιστολή, όπου ο Χριστός ανακηρύσσεται Κύριος του σύμπαντος· β) στην προς Εφεσίους επιστολή, όπου ο Χριστός υμνείται ως κεφαλή της Εκκλησίας· και γ) στην προς Εβραίους επιστολή, η οποία, μέσα από την εικόνα της αρχιερατικής διακονίας και της θυσίας, αναδεικνύει τη μοναδικότητα του σωτηριολογικού έργου του Χριστού.

37. Η Εκκλησία

Η Εκκλησία, η οποία στις επιστολές προς Κολοσσαείς και προς Εφεσίους νοείται ως το σώμα του Χριστού που αγκαλιάζει ολόκληρο τον κόσμο, έλαβε προς το τέλος του 1^{ου} αιώνα μια σταθερή τάξη όσον αφορά τα αξιώματα και τη ζωή της κοινότητας. Η διαμόρφωση αυτής της εκκλησιαστικής δομής αποσκοπούσε στη ρύθμιση του τρόπου με τον οποίο οι διάφορες λειτουργίες μέσα στην κοινότητα θα ασκούνταν διαρκώς. Στους κατόχους των εκκλησιαστικών αξιωμάτων ανατέθηκε το καθήκον να διαφυλάσσουν αναλλοίωτη την αποστολική παρακαταθήκη και να διακρίνουν μεταξύ της ορθής και της ψευδούς διδασκαλίας.

38. Η καθημερινή ζωή των χριστιανών

Η εκκλησιαστική διδασκαλία έπρεπε να παρέχει στους χριστιανούς καθοδήγηση για τη συμπεριφορά τους στην καθημερινή ζωή. Συχνά βασιζόταν σε ρητορικές παραδόσεις της Παλαιάς Διαθήκης και του Ιουδαϊσμού, καθώς και σε δημοφιλείς φιλοσοφικές διδαχές, διατυπώνοντας κατηχητικού τύπου διδακτικά κείμενα, στα οποία περιγραφόταν η ορθή συμπεριφορά. Η απαίτηση να πράττει κανείς καλά έργα και να ζει με ευσέβεια καθιερώθηκε ως καθολικός κανόνας ζωής της χριστιανικής ηθικής.

39. Η Εσχατολογία

Όταν η προσδοκία της άμεσης έλευσης του Χριστού εγκαταλείφθηκε, η εσχατολογία μεταμορφώθηκε σε διδασκαλία για τα έσχατα, για τα οποία μεν συνεχίστηκε η ομιλία με παραδοσιακές διατυπώσεις, αλλά τα οποία δεν αποτελούσαν πλέον αντικείμενο ζωντανής ελπίδας.

Ωστόσο, μέσα σε καιρούς δοκιμασίας και διωγμών, οι κοινότητες παρέμειναν σταθερές στην ελπίδα ότι σε Αυτόν (τον Θεό) και στον Χριστό ανήκει κάθε εξουσία και ότι η νίκη τους θα φανερωθεί σύντομα σε όλο τον κόσμο.

40. Η ενότητα της Καινής Διαθήκης

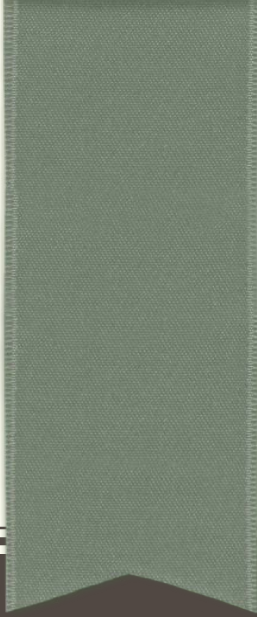
Η Καινή Διαθήκη δεν περιέχει μια ενιαία θεολογία, αλλά διαφορετικές –και ενίοτε αντιφατικές– μαρτυρίες (E. Lohse). Ωστόσο, επειδή σε όλα τα βιβλία της Καινής Διαθήκης αναπτύσσεται το κήρυγμα για τον Εσταυρωμένο και Αναστημένο Χριστό, προκύπτει το ερώτημα σχετικά με την ενότητα του μηνύματος που ακούγεται μέσα από τις ποικίλες διατυπώσεις –δηλαδή, το ερώτημα για τον κανόνα εντός του Κανόνα– ώστε μέσα από την ποικιλία των λόγων να ακουστεί ο ένας λόγος του Ευαγγελίου. Η ενότητα της Καινής Διαθήκης θεμελιώνεται στο ένα και μοναδικό κήρυγμα, το οποίο ερμηνεύεται μέσα από το κήρυγμα της πρώτης χριστιανικής κοινότητας.

Επιλογικά (α)

Δεν μπορεί κάθε πρόταση που βρίσκεται στην Καινή Διαθήκη να χαρακτηριστεί άμεσα ως λόγος του Θεού. Ο λόγος του Θεού, που απευθύνθηκε και απευθύνεται στον κόσμο μέσω του Χριστού, δεν συναντάται αλλιώς παρά μόνο μέσα από ανθρώπινα λόγια. Αυτός ο λόγος μεταδίδεται από διαφορετικούς μάρτυρες, οι οποίοι κατέγραψαν τις μαρτυρίες τους στα σωζόμενα συγγράμματα της Καινής Διαθήκης. Η ενότητα της Καινής Διαθήκης δεν μπορεί να διαπιστωθεί στα γράμματα (κυριολεκτικά) ούτε να οριστεί ως στατικό μέγεθος, αλλά φανερώνεται μέσα από την πράξη της ζωντανής μαρτυρίας του Πνεύματος, το οποίο κηρύττει τον κηρυγμένο Χριστό (*praedicatus Christus*) ως τον παρόντα Κύριο.

Επιλογικά (β)

«Μόνο το Ευαγγέλιο θεμελιώνει τη μία Εκκλησία σε όλες τις εποχές και σε όλους τους τόπους» (E. Käsemann). Ως ιστορική και συγχρόνως συστηματική επιστήμη, η θεολογία της Καινής Διαθήκης στοχεύει να υπηρετήσει αυτό το καθήκον: να καταστήσει ακουστό και αναγνωρίσιμο –πίσω και μέσα από την ποικιλία των λόγων– τον έναν και μοναδικό λόγο: τον λόγο του Σταυρού, που δεν μας επιτρέπει να γνωρίζουμε τίποτε άλλο παρά μόνο τον Ιησού Χριστό, και μάλιστα αυτόν ως Εσταυρωμένο (Α΄ Κορ 2,2).

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΠΟΛΥ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΠΟΜΟΝΗ ΣΑΣ